

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 1 червня 2016 р. № 402-р

Київ

Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні

1. Схвалити Концепцію реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, що додається.
2. Міністерству економічного розвитку і торгівлі разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у місячний строк Кабінетові Міністрів України план заходів з реалізації Концепції, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України

В. ГРОЙСМАН

Інд. 18

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів
України
від 1 червня 2016 р. № 402-р

КОНЦЕПЦІЯ реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні

Загальні положення

Стратегією сталого розвитку "Україна - 2020", схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, з метою впровадження в Україні європейських стандартів життя та виходу України на провідні позиції у світі передбачено проведення реформи захисту інтелектуальної власності (вектор безпеки). Згаданою Стратегією також визначено, що Україна повинна стати державою із сильною економікою та з передовими інноваціями (вектор розвитку). Ця Концепція розроблена відповідно до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої постановою Верховної Ради України від 14 квітня 2016 р.

№ 1099-VIII, та на виконання пункту 174 плану дій Кабінету Міністрів України на 2016 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 р. № 184 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 24, ст. 961).

У Концепції з урахуванням передового досвіду іноземних держав з розвиненою економікою запропоновано запровадження дворівневої структури державної системи правової охорони інтелектуальної власності шляхом створення національного органу інтелектуальної власності, який належатиме до сфери управління Мінекономрозвитку.

Проблема, яка потребує розв'язання

Державна система правової охорони інтелектуальної власності засвідчила низьку ефективність у розв'язанні ключових завдань і нездатність забезпечити розвиток сфери інтелектуальної власності як важливого елементу національної інноваційної системи та базису інноваційної економіки держави.

Недосконала та інертна на зміни система державного управління сферою правової охорони інтелектуальної власності призвела до відсутності істотного прогресу в адаптації нормативно-правової бази до сучасних економічних та політичних умов (боротьба з "патентним тролінгом", Інтернет-піратством, задоволення потреб ІТ-галузі, військово-промислового та агропромислового комплексів тощо).

Сьогодні система організації державного управління сферою інтелектуальної власності має складну трирівневу структуру:

Мінекономрозвитку є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності;

ДСІВ є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єра міністра України - Міністра економічного розвитку і торгівлі і на який покладено реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності;

державні заклади (підприємства, установи, організації), віднесені до сфери управління ДСІВ (державні підприємства "Український інститут інтелектуальної власності", "Інтелзахист", державна організація "Українське агентство з авторських та суміжних прав").

Державне підприємство "Український інститут інтелектуальної власності" - це єдиний в Україні державний заклад експертизи, який проводить експертизу заявок на об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральних мікросхем, зазначення походження товарів тощо) на відповідність умовам надання правової охорони, робить висновки експертизи за заявками, бере участь у підготовці до державної реєстрації об'єктів інтелектуальної власності та офіційної публікації відомостей про них, забезпечує ведення відповідних державних реєстрів, є центром міжнародного обміну виданнями.

Державна організація "Українське агентство з авторських та суміжних прав" була створена для забезпечення здійснення державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. На даний час зазначені функції виконує ДСІВ. Сьогодні згадане Агентство відповідно до статуту здійснює управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права.

Державне підприємство "Інтелзахист" було створене з метою організації і забезпечення ведення Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних творів та фонограм, забезпечення процесу видачі контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних

творів та фонограм, запровадження заходів з легалізації комп'ютерних програм і правомірного їх використання, ведення реєстру виробників та розповсюджувачів програмного забезпечення. На даний час зазначені функції виконує ДСІВ.

На сьогодні діяльність ДСІВ, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету, фактично звузилася лише до державної реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності, видачі охоронних документів (патентів, свідоцтв) і внесення на розгляд головному органу в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності, пропозицій щодо формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

При цьому процедури експертизи об'єктів інтелектуальної власності, державної реєстрації прав інтелектуальної власності, видачі охоронних документів (патентів, свідоцтв), ведення державних реєстрів, реєстрації договорів про передачу (ліцензування) прав інтелектуальної власності, інформаційна, видавнича діяльність, а також діяльність з узагальнення практики застосування законодавства у повному обсязі забезпечуються державним підприємством "Український інститут інтелектуальної власності".

Ефективність державного управління у розв'язанні стратегічних завдань залежить не лише від обґрунтованості їх визначення та якісного розрахунку, а і від створення дієвої системи органів управління. Саме органи управління є фактичними виконавцями державної політики в певній сфері. Від розподілу повноважень між ними та організації їх діяльності залежать результати та ефективність здійснення державного управління в певній сфері суспільних відносин, у тому числі у сфері інтелектуальної власності.

Під час формування державної політики у сфері інтелектуальної власності необхідно враховувати світовий досвід і переймати найкращі практики організації. Так, поширеною світовою практикою під час побудови системи управління інтелектуальною власністю є підпорядкування організації, що здійснює заходи щодо надання правової охорони об'єктам права інтелектуальної власності, профільному міністерству, яке відповідає за розвиток економіки, торгівлі та промисловості. Така система застосовується у переважній більшості розвинених держав з інноваційною економікою.

Політика у сфері інтелектуальної власності є однією з ключових передумов розвитку інноваційної економіки та зростання валового внутрішнього продукту і впливає з державної економічної політики, у зв'язку з чим повинна належати саме до компетенції Мінекономрозвитку.

Такий підхід повною мірою враховує світовий досвід щодо формування державної політики у сфері інтелектуальної власності та дає змогу створити дієву державну систему правової охорони інтелектуальної власності в Україні, забезпечити повне, узгоджене та ефективне функціонування національної інноваційної системи.

Мета і строки реалізації Концепції

Метою Концепції є створення оптимальної, якісної та ефективної державної системи правової охорони інтелектуальної власності, здатної сформувати, реалізувати прозору публічну модель подолання існуючих викликів та ризиків і запропонувати дієві інструменти сфери інтелектуальної власності як стимули для розвитку споріднених економічних та суспільних чинників.

Реалізувати Концепцію передбачається протягом 2016 - I кварталу 2017 року.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Основними напрямками реалізації Концепції є:

запровадження прозорої дворівневої структури державної системи правової охорони інтелектуальної власності, за якої Мінекономрозвитку забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності, а національний орган інтелектуальної власності виконує окремі публічні функції (владні повноваження) з реалізації державної політики у зазначеній сфері;

реорганізація системи колективного управління майновими авторськими та суміжними правами;

удосконалення національного законодавства та його гармонізація до законодавства ЄС.

Запровадження прозорої дворівневої структури державної системи правової охорони інтелектуальної власності здійснюється шляхом:

ліквідації ДСІВ;

створення національного органу інтелектуальної власності, який є державною організацією, що утворюється на базі державного підприємства "Український інститут інтелектуальної власності", належить до сфери управління Мінекономрозвитку та провадить некомерційну господарську діяльність. Фінансування діяльності зазначеного національного органу здійснюється за рахунок зборів та інших надходжень за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, а також оплати послуг, що надаються відповідно до законодавства;

удосконалення законодавства щодо механізму та порядку зарахування зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, з урахуванням положень міжнародних договорів України;

ліквідації державного підприємства "Інтелзахист";

трансформації державної організації "Українське агентство з авторських та суміжних прав" у недержавну організацію колективного управління.

Мінекономрозвитку забезпечує:

формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності;

відомче нормативно-правове регулювання;

напрацювання та узгодження стратегічних напрямів розвитку сфери правової охорони інтелектуальної власності;

інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики у сфері інтелектуальної власності;

розроблення пропозицій щодо вдосконалення та внесення в установленому порядку проектів законодавчих та підзаконних актів;

постійний соціальний діалог на галузевому рівні;

управління національним органом інтелектуальної власності.

На національний орган інтелектуальної власності покладатиметься виконання таких основних завдань:

участь у реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності;

розроблення та внесення на розгляд головного органу в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності, пропозицій щодо забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності і вдосконалення законодавчих та підзаконних актів у зазначеній сфері;

вивчення, аналіз та узагальнення досвіду іноземних держав, а також практики застосування законодавства у сфері інтелектуальної власності;

проведення експертизи заявок на об'єкти права інтелектуальної власності;

провадження діяльності, пов'язаної з охороною нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності та інших результатів інтелектуальної діяльності (доменні імена, генетичні ресурси, традиційні знання, фольклор тощо);

здійснення державної реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності (видача охоронних документів);

здійснення функцій Міжнародного пошукового органу та Органу міжнародної попередньої експертизи;

здійснення функцій, пов'язаних з контролем за дотриманням вимог законодавства у сфері авторського права і суміжних прав;

реєстрація фактів передання (ліцензування) прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що охороняються на території України;

ведення державних реєстрів прав на об'єкти інтелектуальної власності;

визнання недійсними прав інтелектуальної власності у досудовому порядку (post-grant opposition);

підготовка та видання офіційних бюлетенів з питань інтелектуальної власності, формування та підтримання баз даних;

проведення науково-дослідних робіт з питань удосконалення правової охорони інтелектуальної власності, інформаційного та ресурсного забезпечення сфери інтелектуальної власності;

підвищення кваліфікації кадрів державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

атестація та ведення реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених);

методологічна, методична та інформаційна допомога центральним органам виконавчої влади, науковим установам та навчальним закладам, мікро-, малому та середньому підприємництву з питань, пов'язаних з правовою охороною та комерціалізацією прав інтелектуальної власності;

методологічна, методична та інша допомога правоохоронним органам щодо захисту прав інтелектуальної власності;

здійснення міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності і представництво інтересів України в зазначеній сфері у міжнародних організаціях відповідно до законодавства;

підготовка інформаційних та навчальних матеріалів, а також проведення просвітницьких заходів для підвищення обізнаності, поваги та розвитку культури суспільства у сфері інтелектуальної власності;

посередництво у розв'язанні спорів про порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності;

здійснення інших функцій, визначених законодавством.

Прозорість діяльності національного органу інтелектуальної власності забезпечується шляхом:

проведення зовнішнього аудиту (фінансового та управлінського);

оприлюднення кошторису фінансів, спрямованих на забезпечення розвитку та функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

проведення електронних публічних закупівель, здійснюваних за кошти державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

усунення умов для корупційних ризиків в результаті мінімізації суб'єктивного чинника у прийнятті рішень (широке запровадження автоматизації процесів реєстрації правочинів, вчинення їх в режимі реального часу), ухвалення рішень в результаті широкого соціального діалогу та з урахуванням громадської думки;

проведення громадського та професійного моніторингу діяльності зазначеного органу (створення наглядової ради, участь засобів масової інформації на засіданнях апеляційної палати, публікація відомостей про засідання апеляційної палати, засідання спільних комісій та дорадчих органів, транслявання в режимі реального часу засідань колегіальних органів, створення електронних справ та можливості платного в режимі реального часу доступу тощо).

Реорганізація системи колективного управління майновими авторськими та суміжними правами здійснюється шляхом:

приведення національного законодавства щодо унормування діяльності вітчизняних організацій колективного управління у відповідність з положеннями актів законодавства ЄС;

забезпечення прозорості діяльності організацій колективного управління майновими авторськими і суміжними правами;

запровадження прозорого механізму збору, розподілу та виплати винагороди суб'єктам авторського права та суміжних прав;

прийняття нормативно-правових актів щодо визначення розміру справедливої винагороди за використання об'єктів авторського права та суміжних прав;

прийняття нормативно-правових актів щодо порядку визначення розміру плати за управління майновими правами, яка утримуватиметься організаціями колективного управління із сум зібраної винагороди, а також обґрунтованість та розумність таких утримань стосовно послуг, які надаються організаціями колективного управління правовласникам;

проведення Мінекономрозвитку постійного моніторингу діяльності організацій колективного управління майновими авторськими і суміжними правами на відповідність вимогам законодавства;

припинення непрозорої та демпінгової системи функціонування "19 ОКУ" у сфері колективного управління авторськими та суміжними правами;

утворення в публічний та прозорий спосіб нової організації колективного управління шляхом трансформації державної організації "Українське агентство з авторських та суміжних прав" в недержавну організацію колективного управління, яка буде збирати винагороду (роялті) у визначених законодавством сферах.

Діяльність зазначеної організації колективного управління буде скеровуватися через призначення органів управління згідно із статутом та контролю її роботи виключно членами такої організації, авторами, виконавцями та продюсерами відповідно. Іноземні правовласники та організації колективного управління будуть отримувати роялті в Україні у визначених законом сферах через зазначену організацію колективного управління.

Прозорість згаданої організації забезпечуватиметься через виконання вимог законодавства та простими для правозастосування економічними умовами її функціонування.

Удосконалення національного законодавства та його гармонізація із законодавством ЄС здійснюватиметься шляхом:

виконання плану імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;

забезпечення створення умов, необхідних для функціонування режиму зони вільної торгівлі;

внесення змін до законодавства щодо:

- правової охорони об'єктів авторського права та суміжних прав, винаходів, корисних моделей, промислових зразків, комерційних позначень (торговельних марок, географічних зазначень, фірмових найменувань) з урахуванням досвіду держав ЄС;

- порядку розподілу прав на об'єкти інтелектуальної власності, створені у зв'язку з виконанням трудового договору, договору за замовленням, за рахунок коштів державного бюджету;

- захисту прав інтелектуальної власності, в тому числі щодо захисту авторського права та суміжних прав в Інтернеті;

- відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності (зміни до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Очікувані результати

Реалізація Концепції дасть можливість:
створити прозору та ефективну структуру державного управління сферою інтелектуальної власності;
поліпшити якість та підвищити ефективність роботи органів управління державної системи правової охорони інтелектуальної власності;
спростити та забезпечити прозорість процедур набуття та розпорядження правами інтелектуальної власності;
підвищити якість охоронних документів у сфері інтелектуальної власності;
забезпечити впровадження ефективного механізму захисту прав інтелектуальної власності;
створити умови для розбудови національної інноваційної системи.

Обсяг фінансових ресурсів

Фінансування заходів щодо реалізації Концепції здійснюється за рахунок і в межах коштів державного бюджету та не потребує додаткових бюджетних витрат.
Для реалізації Концепції можуть також залучатися кошти міжнародної технічної допомоги, внески заінтересованих міжнародних організацій, а також кошти з інших джерел.